

บทที่ 2

หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.

2539

เมื่อได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ขึ้น และกฎหมายดังกล่าวมีหลักการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ซึ่งเปลี่ยนแปลงไป จากแนวทางปฏิบัติในเรื่องความรับผิดทางแพ่งที่ทางราชการถือปฏิบัติในปัจจุบัน โดยได้แยก ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ออกเป็นเหตุที่เนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่และที่ไม่ใช่ การปฏิบัติหน้าที่ โดยเมื่อมีความเสียหายเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น หน่วยงานของรัฐจะต้อง รับภาระชดเชยค่าเสียหายไปก่อน ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายต่อหน่วยงานของ รัฐเพียงใดนั้น ให้ไปไล่เบียดต่อไปในภายหลัง โดยจะยึดหลักว่าจะเรียกเอาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เฉพาะกรณีความเสียหายนั้นเกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น นอกจากนี้ ในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถผ่อนชำระ ค่าสินไหมทดแทนได้โดยค้ำเงินถึงรายได้ ฐานะ ครอบครัวและความรับผิดชอบและพฤติกรรม แห่งกรณีประกอบด้วย สำหรับความเสียหายที่เกิดจากการที่ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของ รัฐจะต้องถูกฟ้องและชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัว โดยไม่เกี่ยวกับทางราชการ เป็นการ วางหลักเกณฑ์การปฏิบัติให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติ เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 เพื่อเป็นการวางหลักเกณฑ์การปฏิบัติให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความ รับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

ในกรณีที่เกิดความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิด ในการดำเนินการเพื่อพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบในผลละเมิดนั้นหรือไม่ นอกจากจะต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้ว จึงต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับ ผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นการกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการดำเนินการ สอดส่องความรับผิดของเจ้าหน้าที่ด้วย ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับดังกล่าว แบ่งออกเป็น

2 ส่วน คือ หมวด 1 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ หมวด 2 กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

1. กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หมวด 1 กำหนดขั้นตอนและวิธีการในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ โดยบทบัญญัติในหมวด 1 นี้ ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พ.ศ. 2540¹ โดยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

1.1 การรายงานความเสียหาย

ในกรณีที่ทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหายไม่ว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นเองจะเป็นผู้กระทำหรือถูกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นทำให้เกิดความเสียหาย เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลทรัพย์สินหรือใช้ทรัพย์สินดังกล่าว จะต้องรายงานความเสียหายให้ผู้บังคับบัญชาตามสายงานทราบ เมื่อผู้บังคับบัญชาทราบเรื่องก็จะต้องรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงาน หรือบุคคลที่หัวหน้าหน่วยงานนั้นมอบหมาย ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

¹ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 6 “ในหมวดนี้ “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่”

พ.ศ. 2539 ข้อ 7 ที่กำหนดว่า “เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น”

สำหรับกรณีที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่งนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 9 กำหนดว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายแจ้งต่อผู้บังคับบัญชา และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัด เว้นแต่

- (1) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นรัฐมนตรี ให้แจ้งต่อนายกรัฐมนตรี
- (2) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้แจ้งต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
- (3) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้แจ้งต่อกระทรวงการคลัง
- (4) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชาและมีไม่ผู้ปฏิบัติงานในราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งต่อผู้มีอำนาจกำกับดูแล ผู้แต่งตั้ง หรือผู้ซึ่งสั่งให้ตนปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิด

เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิดขึ้นทำการสอบสวน พิจารณาได้เป็น 3 กรณี คือ

- 1) กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัด ในกรณีนี้จะระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิด

ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 8² วรรคหนึ่ง กำหนดว่า เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้

จำนวนคณะกรรมการความรับผิดทางละเมิด ให้มีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่เห็นสมควร ซึ่งกระทรวงการคลังอาจประกาศกำหนดว่าในกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่จำนวนเท่าใด จะให้มีผู้แทนของหน่วยงานของรัฐหน่วยใดเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วยก็ได้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 8 วรรคสอง และวรรคสาม โดยในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดนั้นจะต้องกำหนดเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ด้วย

² ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 8

"เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่ง โดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้

คณะกรรมการความรับผิดทางละเมิด ให้มีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่เห็นสมควร

กระทรวงการคลังอาจประกาศกำหนดว่าในกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่จำนวนเท่าใด จะให้มีผู้แทนของหน่วยงานของรัฐหน่วยใดเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วยก็ได้

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดนั้นจะต้องกำหนดเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ด้วย"

2) กรณีที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอื่น เมื่อได้มีการรายงานความเสียหายแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหาย และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำนั้นอยู่ในสังกัด หรือผู้รับแจ้งความเสียหายตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 9 (1) (2) (3) หรือ(4) ³ แล้วแต่กรณี มีอำนาจร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อหาความจริงความรับผิดชอบตามข้อ 9 นี้ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 10 ⁴

3) กรณีที่เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่ง และหรือความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายหน่วยงาน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย

³ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 9 “ถ้าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายแจ้งต่อผู้บังคับบัญชา และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัด เว้นแต่

(1) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นรัฐมนตรี ให้แจ้งต่อนายกรัฐมนตรี

(2) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้แจ้งต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(3) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้แจ้งต่อกระทรวงการคลัง

(4) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชาและมีไ้ปฏิบัติงานในราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งต่อผู้มีอำนาจกำกับดูแล ผู้แต่งตั้ง หรือผู้ซึ่งสั่งให้ตนปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ ”

⁴ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 10 “ในกรณีความเสียหายเกิดขึ้นตามข้อ 9 ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัด หรือผู้ซึ่งระเบียบนี้กำหนดให้เป็นผู้รับแจ้งตามข้อ 9 (1) (2) (3) หรือ (4) แล้วแต่กรณีมีอำนาจร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ”

หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 11⁵ กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหาย และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำนั้น อยู่ในสังกัด หรือผู้รับแจ้งความเสียหายตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 9 (1) (2) (3) หรือ (4) บรรดาที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อหาความจริงความรับผิดทางละเมิด

ในกรณีที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อหาความจริงความรับผิดทางละเมิด ไม่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการภายในเวลาอันสมควร หรือแต่งตั้งกรรมการโดยไม่เหมาะสม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 12⁶ กำหนดให้ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง หรือรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของบุคคลดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือเปลี่ยนแปลงกรรมการแทนผู้มีอำนาจแต่งตั้งนั้นได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อหาความจริงความรับผิดทางละเมิด สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยงานได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสมยอมกับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด โดยกรณีไม่แต่งตั้งกรรมการ หรือแต่งตั้ง

⁵ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 11 “ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่งและหรือความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 8 หรือ ข้อ 10 บรรดาที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณีร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ”

⁶ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 12 “ถ้าผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 8 ข้อ 10 หรือ ข้อ 11 ไม่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการภายในเวลาอันสมควรหรือแต่งตั้งกรรมการโดยไม่เหมาะสม ให้ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง หรือรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของบุคคลดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือเปลี่ยนแปลงกรรมการแทนผู้มีอำนาจแต่งตั้งนั้นได้ตามที่เห็นสมควร”

กรรมการที่ไม่เหมาะสม ทำให้หน่วยงานไม่ได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อันจะทำให้ราชการได้รับความเสียหาย⁷

1.3 คุณสมบัติและข้อห้ามของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มิได้กำหนดคุณสมบัติหรือข้อห้ามของผู้ที่เป็นกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเอาไว้ ดังนั้น ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งใดภายในหน่วยงานของตนหรือจะแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้สั่งแต่งตั้ง แต่โดยหลักกฎหมายทั่วไปถือว่าการแต่งตั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำเพราะอาจทำให้การสอบสวนไม่ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนหรือข้อเท็จจริงอาจถูกกรรมการบิดเบือนไปได้ เช่น แต่งตั้งผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ที่ยกยอกเงินของทางราชการเป็นกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และผู้บังคับบัญชานั้นอาจต้องรับผิดชอบใช้เงินให้แก่ทางราชการร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้นั้นด้วย เนื่องจากมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีโอกาสยกยอกเงินไปได้

1.4 การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

เมื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ทราบคำสั่ง คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะต้องทำการสอบสวนในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดที่เกิดขึ้นว่าเกิดจากเหตุใด
- (2) ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนเท่าใด ในกรณีที่ทรัพย์สินมีค่าเสื่อมราคา ก็ต้องนำค่าเสื่อมราคาคหักออกจากค่าเสียหายด้วย
- (3) ความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมมีหรือไม่ และถ้ามีจะต้องนำมาหักออกจากค่าเสียหายด้วย

⁷ หนังสือกฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย , หน้า 13.

(4) ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบใช้คำสินไหมทดแทนคือผู้ใด และจะต้องชดใช้เป็นจำนวนเท่าใด โดยต้องคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำ และความเป็นธรรม ในกรณีที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ได้กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจะต้องพิจารณาด้วยว่าจะให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบใช้จำนวนเท่าใด ในกรณีที่การกระทำละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนจะให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบเป็นจำนวนเท่าใด โดยคณะกรรมการจะนำเอาเรื่องลูกหนี้รวมมาใช้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้

เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 14⁸ วรรคแรก จึงกำหนดให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีหน้าที่ ตรวจสอบข้อเท็จจริง ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิด รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ และโดยที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 14 วรรคสอง กำหนดว่า กระทรวงการคลังอาจกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริง การทำบันทึก และการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการทั่วไปได้ ซึ่งกระทรวงการคลังได้กำหนดรูปแบบการสอบสวนความรับผิดชอบทางละเมิดไว้ ตลอดจนกำหนดแบบบันทึกการสอบสวน ไว้แล้ว⁹

⁸ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 14

“ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับการกระทำละเมิด โดยตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่

กระทรวงการคลังอาจกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริง การทำบันทึกและการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการทั่วไปได้”

⁹ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0526.6 / ว 34086 ลงวันที่ 22 กันยายน 2540 เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

ในระหว่างการสอบข้อเท็จจริงคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด จะต้องเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเต็มที่ และต้องให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายด้วย¹⁰

เมื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดสอบข้อเท็จจริงเสร็จเรียบร้อยแล้วจะประชุมเสนอความเห็น ในการประชุมของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด จะต้องมีการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมปกติประธานกรรมการจะเป็นประธานในการประชุม แต่ในกรณีที่ประธานไม่มาให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยข้อเท็จจริงของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดในการประชุมใช้การลงมติ โดยให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน โดยกรรมการที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมสามารถทำความเห็นแย้งมติที่ประชุมได้ ความเห็นแย้งนี้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจะต้องนำมารวมไว้ในความเห็นของคณะกรรมการด้วย เนื่องจากความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดยังไม่เป็นที่ยุติ เพราะหลังจากที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดลงมติแล้ว คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจะต้องส่งความเห็นของตนพร้อมทั้งความเห็นแย้ง (ถ้ามี) ไปให้ผู้สั่งแต่งตั้ง ซึ่งก็คือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เพื่อวินิจฉัยสั่งการต่อไป โดยความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดต้องประกอบไปด้วยข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และต้องมีพยานหลักฐานสนับสนุนประกอบไปด้วย เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดไว้ว่าจะต้องทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด แต่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว ได้ให้ผู้มีคำสั่งแต่งตั้งเป็นผู้ใช้ดุลพินิจกำหนดระยะเวลาการสอบสวน

¹⁰ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 15 “คณะกรรมการต้องให้โอกาสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม”

ตามความจำเป็น และกำหนดระยะเวลาไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด¹¹

1.5 การพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้รับความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแล้ว ผู้สั่งแต่งตั้งจะต้องพิจารณาสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดอย่างละเอียด ทั้งในเรื่องข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายที่คณะกรรมการเสนอความเห็น ตลอดจนพิจารณาพยานหลักฐานสนับสนุนอย่างละเอียด หากมีประเด็นใดที่ยังมีปัญหาอยู่ หรือคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดยังสอบข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่สามารถขอให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดทบทวนหรือให้สอบเพิ่มเติมได้ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดดำเนินการให้เสร็จสิ้นไปด้วย

ในกรณีที่เห็นว่าคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้เสนอข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานสนับสนุนครบถ้วนแล้ว หรือเห็นว่าคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ทบทวนความเห็นหรือสอบสวนเพิ่มเติมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สั่งแต่งตั้งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการว่า การกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นมีผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด¹² ตามหลักเกณฑ์มาตรา 5 และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

¹¹ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 8 วรรคสี่ “ในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้กำหนดเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของคณะกรรมการไว้ด้วย”

¹² ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคหนึ่ง “เมื่อผู้แต่งตั้งได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว ให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีความรับผิดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด แต่ยังมีต้องแจ้งการสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ”

ในการพิจารณาและวินิจฉัยสั่งการ ผู้สั่งแต่งตั้งสามารถวินิจฉัยได้โดยไม่ผูกมัดอยู่กับความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด¹³ ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีความเห็นแตกต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ก็สามารถที่จะวินิจฉัยสั่งการเป็นอย่างอื่นได้ เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดหรือหัวหน้าหน่วยงานมีคำวินิจฉัยแล้วโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพราะกระบวนการพิจารณายังไม่เสร็จสิ้น เนื่องจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคสอง¹⁴ กำหนดว่า ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐวินิจฉัย หน่วยงานของรัฐจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปให้กระทรวงการคลังตรวจพิจารณาก่อน

ในการพิจารณาของกระทรวงการคลังนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 21¹⁵ กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดทางแพ่ง ที่จะเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นต่อกระทรวงการคลัง

¹³ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 16 วรรคสาม “ความเห็นของคณะกรรมการไม่ผูกมัดผู้แต่งตั้งหรือรัฐที่จะมีความเห็นเป็นอย่างอื่น”

¹⁴ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคสอง “ให้ผู้แต่งตั้งส่งสำนวนภายในเจ็ดวันนับแต่วินิจฉัยสั่งการให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ”

¹⁵ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 21

“ในการพิจารณาของกระทรวงการคลัง ให้มี “คณะกรรมการพิจารณาความรับผิดทางแพ่ง” เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นต่อกระทรวงการคลัง

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งประกอบด้วยอธิบดีกรมบัญชีกลาง เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และผู้แทนกระทรวงการคลังตามจำนวนที่จำเป็น ซึ่งปลัดกระทรวงการคลังแต่งตั้งเป็นกรรมการ

แต่เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐมีจำนวนหลายเรื่อง ทำให้กระทรวงการคลังมีจำนวนการสอบสวนที่จะต้องพิจารณาเป็นจำนวนมากตามไปด้วย และอาจทำให้มีการพิจารณาล่าช้าจนอาจเกิดกรณีขาดอายุความ ดังนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงกำหนดวิธีการแก้ไขไว้ ดังนี้

1) ให้อำนาจกระทรวงการคลังในการออกประกาศกำหนดเรื่องที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลัง แต่อย่างไรก็ตามความเสียหายที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบดังกล่าว กระทรวงการคลังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องรายงานความเสียหายที่เกิดขึ้นไปให้กระทรวงการคลังทราบทุกสามเดือนตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด

2) กำหนดให้กระทรวงการคลังรับพิจารณาทบทวนไปแล้วเสร็จโดยเร็ว โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคสาม กำหนดให้กระทรวงการคลังต้องพิจารณาไปแล้วเสร็จโดยเร็ว นานที่สุดไม่เกิน 1 ปีครึ่ง ทั้งนี้ กระทรวงการคลังจะต้องเหลือเวลาให้หน่วยงานของรัฐ สำหรับดำเนินการให้ผู้ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องเป็นคดีต่อศาลอย่างน้อยที่สุดหกเดือน ก่อนคดีขาดอายุความ ในกรณีของราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทรวงการคลังจะต้องพิจารณาไปแล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดลงไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคห้า¹⁶

ให้คณะกรรมการพิจารณาความรับผิดทางแพ่งอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายให้

ในการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดทางแพ่งให้นำความในข้อ 13 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

¹⁶ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคห้า "ให้กระทรวงการคลังพิจารณาไปแล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหกเดือน ถ้ากระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เว้นแต่ในกรณีหน่วยงานของรัฐนั้นเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ

3) ในกรณีที่กระทรวงการคลังไม่สามารถตรวจพิจารณาให้เสร็จสิ้นตามกำหนดตามข้อ 2) ข้างต้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคห้า กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และข้อ 17 วรรคสี่¹⁷ กำหนดว่า ระหว่างที่รอผลการพิจารณาของกระทรวงการคลัง หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการเตรียมเรื่องให้พร้อม สำหรับการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือเตรียมพยานหลักฐานให้พร้อมสำหรับการฟ้องคดีมิให้ขาดอายุความ

เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จและส่งคืนมาให้หน่วยงานของรัฐ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 18¹⁸ กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดต้องมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังและแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

หรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้กระทรวงการคลังพิจารณาไปแล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ถ้ากระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ"

¹⁷ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคสี่ "ในระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง (ต่อจากเชิงอรรถที่แล้ว)

ให้ผู้แต่งตั้งสั่งการให้เตรียมเรื่องให้พร้อมสำหรับการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือดำเนินการฟ้องคดีเพื่อมิให้ขาดอายุความสองปีนับจากวันที่ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการ"

¹⁸ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 18 วรรคหนึ่ง "เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จแล้วให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง และแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ แต่ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เสียหายเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือ พระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นวินิจฉัยสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวปฏิบัติตามที่เห็นว่าถูกต้อง"

เกี่ยวข้องทราบ โดยหน่วยงานของรัฐจะต้องออกเป็นคำสั่งทางปกครองและในคำสั่งดังกล่าวให้แจ้งด้วยว่าเจ้าหน้าที่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้ภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันที่ทราบคำสั่งดังกล่าว ตามมาตรา 44 และมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เสียหายเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ หากหน่วยงานดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับความเห็นของกระทรวงการคลัง ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐเหล่านั้นวินิจฉัยสั่งการให้หน่วยงานของรัฐเหล่านั้นปฏิบัติตามที่เห็นว่าถูกต้อง ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐจะสั่งการเป็นอย่างอื่นตามที่เห็นว่าถูกต้อง จะต้องนำความเห็นของกระทรวงการคลังมาพิจารณาประกอบด้วย และหากพิจารณาแล้วผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐเห็นแตกต่างจากความเห็นของกระทรวงการคลังก็สามารถที่จะสั่งการเป็นอย่างอื่นตามที่เห็นว่าถูกต้องได้ ทั้งนี้ การสั่งการดังกล่าวควรจะต้องมีเหตุผลที่ดีกว่า และสามารถหักล้างเหตุผลที่ปรากฏอยู่ในความเห็นของกระทรวงการคลัง ผู้สั่งการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสั่งการของตน

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่มีผู้ใดต้องรับผิด และส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา ทบทวน ต่อมากระทรวงการคลังมีความเห็นว่าไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะต้องออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวชำระค่าสินไหมทดแทน หรือฟ้องเป็นคดีต่อศาลภายใน 1 ปี นับแต่วันที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแจ้งคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ตนทราบ ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 18 วรรคสอง¹⁹

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง หรือมีหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหาย

¹⁹ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 18 วรรคสอง “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เสียหายตามวรรคหนึ่งสั่งการตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องคดีต่อศาลอย่าให้ขาดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้แต่งตั้งแจ้งคำสั่งให้ผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนทราบ”

มากกว่าหนึ่งแห่ง และหรือความเสียหายเกิดจากผลของการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน ซึ่งจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดร่วมกันนั้น เมื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดสอบสวนและพิจารณาแล้วทำรายงานสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงให้ผู้แต่งตั้งเพื่อวินิจฉัย กรณีที่มีผู้สั่งแต่งตั้งหลายคน ผู้สั่งแต่งตั้งทุกคนมีอำนาจที่จะวินิจฉัยได้ โดยคำวินิจฉัยจะตรงกันหรือไม่ก็ได้ เมื่อทำคำวินิจฉัยแล้วให้รายงานไปยังกระทรวงการคลังพิจารณาต่อไป และถ้าผลในขั้นที่สุดผู้แต่งตั้งร่วมยังมีความเห็นแตกต่างกันจนหาข้อยุติไม่ได้ ก็ให้เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีวินิจฉัยชี้ขาด ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 20²⁰

1.6 การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ในการเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1) ในกรณีที่ความเสียหายเกิดแก่เงิน ให้ใช้เป็นเงินแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 22

2) ในกรณีที่ความเสียหายไม่ได้เกิดแก่เงิน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 22 กำหนดว่าจะดำเนินการดังต่อไปนี้แทนการชำระเงินก็ได้

(1) ชดใช้เป็นทรัพย์สินอย่างเดียว โดยมีสภาพ คุณภาพ ปริมาณและลักษณะเดียวกันกับทรัพย์สินที่สูญหายหรือเสียหายและใช้งานแทนได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินที่สูญหายหรือเสียหาย

²⁰ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 20 “ในกรณีร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 10 หรือ

ข้อ 11 ให้ผู้แต่งตั้งร่วม ร่วมกันวินิจฉัยสั่งการ และเสนอความเห็นทั้งหมด ไม่ว่าจะเห็นตรงกันหรือไม่ไปยังกระทรวงการคลัง และเมื่อได้ดำเนินการตามข้อ 17 และข้อ 18 แล้ว ถ้าผลในขั้นที่สุดผู้แต่งตั้งร่วมยังมีความเห็นตามข้อ 18 แตกต่างกันจนหาข้อยุติไม่ได้ก็ให้เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีวินิจฉัยชี้ขาด”

โดยทำสัญญายินยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งการทำสัญญานี้จะต้องจัดให้มีการจัดให้มีผู้ค้ำประกัน และในกรณีที่เห็นสมควรจะให้วางหลักประกันด้วยก็ได้

(2) ช่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่ชำรุดเสียหายให้คงสภาพเดิม โดยทำสัญญาว่าจะจัดการให้ทรัพย์สินคงสภาพเหมือนเดิมภายในเวลาไม่เกินหกเดือน

(3) การชดใช้เป็นทรัพย์สินหรือการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่แตกต่างไปจาก (1) หรือ (2) ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังก่อน

การชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สินหรือการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินข้างต้นจะต้องมีการตรวจรับตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุของทางราชการหรือของหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ

3) การขอผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่ผู้รับผิดชอบไม่สามารถชดใช้ได้ทั้งหมดภายในคราวเดียว พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 13²¹ กำหนดให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีระเบียบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบสามารถผ่อนชำระเงินที่ต้องรับผิดชอบนั้นได้โดยคำนึงถึงรายได้ ฐานะ ครอบครัวและความรับผิดชอบ และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 25 กำหนดว่า ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบและขอผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทนไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชั้นตอนใด ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายกำหนดจำนวนเงินที่ขอผ่อนชำระนั้นตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงรายได้ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตตามฐานานุรูปของเจ้าหน้าที่ ความรับผิดชอบที่บุคคลนั้นมีอยู่ตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย และในการให้ผ่อนชำระนั้นจะต้องจัดให้มีผู้ค้ำประกัน และในกรณีที่เห็นสมควรจะให้วางหลักประกันด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงการคลังกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้ำประกัน การวางหลักประกัน หนังสือผ่อนชำระ และสัญญาค้ำประกัน²²

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แม้ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายพิจารณาผ่อนผันตามความเหมาะสมตาม

²¹ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 13

“ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีระเบียบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบตามมาตรา 8 และมาตรา 10 สามารถผ่อนชำระเงินที่ต้องรับผิดชอบนั้นได้โดยคำนึงถึงรายได้ ฐานะ ครอบครัวและความรับผิดชอบ และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย”

²² ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการผ่อนชำระหนี้ของเจ้าหน้าที่ ประกาศ ณ วันที่ 19 กันยายน 2545 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545.

หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนดและต้องไม่ดำเนินคดีล้มละลายกับผู้นั้น แต่หากการที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้นั้นเกิดจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน ให้หน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีล้มละลาย ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 27

4) การประนีประนอมยอมความไม่ว่าจะเกิดขึ้นในขั้นตอนใด ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 28 กำหนดว่า จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังก่อน เว้นแต่กระทรวงการคลังจะประกาศเป็นอย่างอื่น

2. กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หมวดที่ 2 ว่าด้วยขั้นตอนและวิธีปฏิบัติกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ซึ่งบทบัญญัติหมวดนี้ใช้บังคับกับเฉพาะส่วนราชการและราชการส่วนภูมิภาคเท่านั้น แต่ไม่ใช้บังคับกับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังปรากฏตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 3 กำหนดว่าในหมวดนี้ “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค แต่ไม่รวมถึงราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

2.1 ผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐได้กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกในขณะปฏิบัติหน้าที่ และผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่เรียกค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องหน่วยงานของรัฐเป็นคดี หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าการกระทำละเมิดได้เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถพิจารณาวินิจฉัยเรื่องได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึง

กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดแจ้งให้ผู้บังคับบัญชารายงานเรื่องดังกล่าวตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชาจนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัด

เมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐได้รับรายงานแล้ว ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 31²³ และข้อ 35²⁴ กำหนดให้ผู้มีอำนาจดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นทำการสอบสวนโดยไม่ชักช้า เว้นแต่จะได้มีการตั้งคณะกรรมการดังกล่าวไว้แล้ว สำหรับขั้นตอนในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดการสอบข้อเท็จจริงการพิจารณาเสนอความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด การวินิจฉัยสั่งการของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ตลอดจนการรายงานให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวน ให้นำขั้นตอนในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด การสอบข้อเท็จจริง การพิจารณาเสนอความเห็น การวินิจฉัยสั่งการ และการรายงานในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐมาใช้บังคับโดยอนุโลม

²³ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 31 “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้น เห็นว่าความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องในการที่ตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นรัฐมนตรีหรือกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อ

ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือ ผู้ซึ่งไม่สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใดหรือผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชา ให้ดำเนินการตามข้อ 9 (1) (2) (3) หรือ (4) และให้นำข้อ 8 ถึงข้อ 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

²⁴ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 35 “ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการโดยไม่ชักช้า เว้นแต่จะได้มีการตั้งคณะกรรมการดังกล่าวไว้แล้ว และให้ประสานงานกับสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อเตรียมการต่อสู้คดีต่อไป พร้อมทั้งรายงานให้กระทรวงการคลังทราบและปฏิบัติตามที่ได้รับคำแนะนำจากกระทรวงการคลัง”

แต่หากการดำเนินการดังกล่าวจะต้องใช้เวลามากอาจจะหมดสิทธิที่จะยื่นคำให้การแก้ฟ้องภายในเวลาที่กำหนด ให้นหน่วยงานของรัฐรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่เพื่อประสานงานกับพนักงานอัยการในการต่อสู้คดี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 35

ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องหน่วยงานของรัฐอันเนื่องจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถ้าผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ หรือเมื่อได้ฟังความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด หรือได้รับทราบผลการพิจารณาของกระทรวงการคลังแล้วเห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 36²⁵ กำหนดให้มีการเรียกเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดนั้นเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย

แต่หากผลการพิจารณาของผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดยุติเป็นที่สุดว่า ความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องไม่มีการเรียกเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดเข้ามาเป็นคู่ความในคดี แต่ถ้าผู้เสียหายได้ฟ้องเจ้าหน้าที่ต่อศาลก่อนแล้วหรือมีการเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดีก่อนแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแจ้งผลการพิจารณาให้พนักงานอัยการเพื่อแถลงต่อศาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสดำเนินการเป็นคู่ความในคดีและขอให้พนักงานอัยการช่วยเหลือทางคดีให้แก่เจ้าหน้าที่ในระหว่างนั้นด้วย ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 37²⁶

²⁵ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 36 “ถ้าผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ หรือเมื่อได้ฟังความเห็นของคณะกรรมการ หรือได้รับทราบผลการพิจารณาของกระทรวงการคลังแล้วเห็นว่าความเสียหาย เกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เรียกเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดนั้นเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย”

²⁶ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 37 “ถ้าผลการพิจารณาของผู้แต่งตั้งยุติเป็นที่สุดว่า ความ

2.2 ผู้เสียหายร้องขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ในกรณีที่ผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ใช้สิทธิตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ในการยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดอยู่ในสังกัดกระทำละเมิดให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 32²⁷ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐรับคำขอนั้นและดำเนินการตามระเบียบนี้โดยไม่ชักช้า โดยเมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับคำขอและเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตน หน่วยงานของรัฐนั้นจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการต่อไปโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 33

หากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอผิดหน่วยงาน ให้หน่วยงานผู้รับคำขอรับส่งเรื่องไปยังหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาต่อไปและแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ และในกรณีดังกล่าว

เสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องไม่มีการเรียกเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดเข้ามาเป็นคู่ความในคดี แต่ถ้าผู้เสียหายได้ฟ้องเจ้าหน้าที่ต่อศาลก่อนแล้วหรือมีการเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดีก่อนแล้วให้ผู้แต่งตั้งแจ้งผลการพิจารณาให้พนักงานอัยการเพื่อแถลงต่อศาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสพ้นจากการเป็นคู่ความในคดีและขอให้พนักงานอัยการช่วยเหลือทางคดีให้แก่เจ้าหน้าที่ในระหว่างนั้นด้วย"

²⁷ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 32 "ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดอยู่ในสังกัด หรือกระทรวงการคลังในกรณีที่เจ้าหน้าที่มิได้สังกัดหน่วยงานใด หรือหน่วยงานของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่ง ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานรับคำขอนั้นและดำเนินการตามระเบียบนี้โดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอผิดหน่วยงาน ให้หน่วยงานผู้รับคำขอรับส่งเรื่องไปยังหน่วยงานของรัฐที่เห็นว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบพิจารณาต่อไปและแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนับแต่วันที่ได้รับคำขอที่ส่งมานั้น"

ข้อ 32 วรรคสองตอนท้าย ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว กำหนดให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนับแต่วันที่ได้รับความขอที่ส่งมานั้น

เมื่อหน่วยงานของรัฐดังกล่าวรับคำร้องและออกหนังสือรับคำร้องแล้ว จะต้องดำเนินการโดยไม่ชักช้า กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเท็จจริง ความรับผิดชอบละเมิดทำคำวินิจฉัย รายงานกระทรวงการคลังตรวจพิจารณา และมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอทราบ ว่า หน่วยงานของรัฐยินดียินยอมหรือไม่อย่างไร เป็นจำนวนเท่าใด เช่นเดียวกับข้อ 2.1 ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 32 ข้อ 33 และข้อ 34 ยกเว้นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นการรายงานให้ตรวจพิจารณาให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีที่เป็นผู้บังคับบัญชา หรือผู้กำกับดูแลหรือผู้ควบคุมหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นทำหน้าที่แทน กระทรวงการคลัง ทั้งนี้ ตาม มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2539²⁸ เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

หากผลการดำเนินการปรากฏว่าเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอ หน่วยงานของรัฐที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต้องปฏิบัติตามที่กระทรวงการคลัง กำหนด และในการคำนวณดอกเบี้ยนั้นให้คิดดอกเบี้ยตามอัตราดอกเบี้ยผิดนัด นับแต่วันกระทำละเมิดในจำนวนเงินที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอจนถึงวันชำระค่าสินไหมทดแทน

นอกจากนี้ในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ยังจะต้องดำเนินการตามประกาศ กระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก²⁹ ซึ่งกำหนดว่า ในกรณีที่ผู้เสียหาย ทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้เสียหาย ยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการละเมิดต่อผู้เสียหาย เมื่อหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอได้ดำเนินการตามขั้นตอนในหมวด 2 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับ

²⁸ หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0214/ว 235 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2539 เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

²⁹ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 119 ตอนพิเศษ 92 ง วันที่ 1 ตุลาคม 2545

ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้ว หากเห็นว่าเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใด ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณากำหนดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายหรือสูญหายแก่ทรัพย์สิน แก่ร่างกายหรือชีวิต ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประกาศฉบับนี้ โดยจะต้องให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเจ้าของงบประมาณที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบจะต้องกระทำภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานผลการสอบสวน แล้วแจ้งผลให้ผู้ยื่นคำขอทราบโดยเร็ว หากผลการวินิจฉัยเป็นที่พอใจของผู้เสียหาย หน่วยงานของรัฐจะต้องทำการเบิกจ่ายเงินเพื่อชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ผู้เสียหายตอบรับผลการวินิจฉัย

แต่หากผู้เสียหายไม่พอใจในผลการวินิจฉัยดังกล่าว ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ข้อ 6 วรรคท้าย กำหนดว่าผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองที่มีอำนาจพิจารณาภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย

และในกรณีที่มีค่าสินไหมทดแทนที่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก นี้ หรือค่าสินไหมทดแทนกรณีอื่นอันพึงมีนอกเหนือจากประกาศฉบับนี้ หน่วยงานของรัฐจะต้องทำความเข้าใจความตกลงกับกระทรวงการคลังเป็นรายกรณีไป

สำหรับความรับผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกในความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น จะมีหรือไม่ และเพียงใด เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาโต้แย้งเอาจากเจ้าหน้าที่ในภายหลัง ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 38³⁰ กำหนดให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง

³⁰ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 38 "ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกในความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ความรับผิดของเจ้าหน้าที่จะมีหรือไม่ และเพียงใด เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาโต้แย้งเอาจากเจ้าหน้าที่ในภายหลัง ซึ่งคณะกรรมการ ผู้แต่งตั้ง และกระทรวงการคลัง แล้วแต่กรณี จะต้องพิจารณาด้วยว่า

ความรับผิดทางละเมิด ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และ
กระทรวงการคลัง แล้วแต่กรณี จะต้องพิจารณาด้วยว่าจะมีการไล่เบี้ยหรือไม่ หรือจะไล่เบี้ย ให้
ชดใช้เพียงใด และให้นำข้อ 22 ถึง ข้อ 29 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การ
ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งใช้บังคับในกรณีการกระทำ
ละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ มาใช้บังคับกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้
ให้แก่ผู้เสียหายโดยอนุโลม

จะมีการไล่เบี้ยหรือไม่ หรือจะไล่เบี้ยให้ชดใช้เพียงใด และให้นำข้อ 22 ถึง ข้อ 29 มาใช้บังคับกับ
การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายโดยอนุโลม"